

ГРИБАНОВА

УДК 006.3

Катерина Олександрівна
k.gribanova93@gmail.com

ОЦІНКА ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗА ВИМОГАМИ ЄС

ASSESSMENT OF QUALITY AND SECURITY OF FOOD PRODUCTS UNDER EU REQUIREMENTS

студент, КНУТД

У статті розглянуто основні нормативно-правові акти та міжнародне законодавство, що регулює якість та безпечність харчової продукції. Визначено, що в Україні відсутня цілісна система оцінки харчової продукції. Обґрунтовано, що існуючі норми законодавства дозволяють чітко розуміти вимоги ЄС, проте через низку причин українські виробники не дотримуються прийнятих законодавчих норм.

В статье рассмотрены основные нормативно-правовые акты и международное законодательство, регулирующие качество и безопасность пищевой продукции. Определено, что в Украине отсутствует целостная система оценки пищевой продукции. В статье обосновано, что существующие нормы законодательства позволяют четко понимать требования ЕС, однако по ряду причин украинские производители не придерживаются принятых законодательных норм.

The article deals with the basic legal acts and international legislation regulating the quality and safety of food products. It is determined that in Ukraine there is no integral system of estimation of food products. The article substantiates the existing legislation allows clear understanding of EU requirements, but for a number of reasons Ukrainian producers do not adhere to the adopted legislative norms.

Ключові слова: якість, безпечність, оцінка відповідності, харчова продукція

Ключевые слова: качество, безопасность, оценка соответствия, пищевой продукции

Keywords: quality, safety, conformity assessment, food products

ВСТУП

На сьогодні безліч науковців вивчають проблематику оцінки якості та безпечності харчової продукції, що зумовлено насамперед постійним вдосконаленням українського законодавства, що породжує суперечності. Варто виокремити дослідження Д.Ф. Крисонова щодо якості і безпечності харчової продукції [8], детермінантів якості й безпечності харчової продукції та мінімізації впливу факторів ризику [9], системи гарантування безпечності та якості харчової продукції в Україні [7] та інших. Також проблематику досліджували такі науковці: Ж.К. Сіднева, Т.В. Рибачук-Ярова [22], що здійснили аналіз проблематики якості і безпечності харчових продуктів в контексті забезпечення продовольчої безпеки, І.В. Лозинська [10], що охарактеризувала контроль якості продукції тваринництва в контексті підвищення конкурентоздатності вітчизняного товаровиробника, С.М. Безродна [3], що вивчала оцінку якості продукції та послуг на підприємствах ресторанного господарства, С. Белінська, Н. Орлова, Ю. Мотузка [4], які визначили концептуальні засади гарантій безпечності харчових продуктів та інші. Разом з тим не дослідженими являються питання щодо сучасного стану оцінки якості та безпечності харчової продукції в Україні.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні існуючого стану оцінки якості та безпечності харчової продукції за вимогами ЄС в Україні та внесенні пропозицій щодо подальшого її вдосконалення.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічним та інформаційним підґрунтям роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти та законодавство ЄС в сфері оцінки якості та безпечності харчової продукції.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення вимог нормативно-правових актів України та законодавства ЄС з питань оцінки якості та безпечності харчової продукції.

РЕЗУЛЬТАТИ

Аграрний сектор України є провідною галуззю національної економіки країни, яка забезпечує високу частку експорту до країн ЄС. Останнім часом розпочалася активна поетапна імплементація законодавства України відповідно вимог ЄС, що не достатньо забезпечує оцінку якості та безпечності харчової продукції. Разом з тим зростаючий експорт харчової продукції, як складової аграрного сектору економіки, зумовлює зростаючі потреби у відповідності україн-

ської продукції нормам ЄС. Якщо українські оператори ринку впоралися із забезпеченням якості продукції, то на сьогодні постає питання щодо її безпечності, адже за допомогою оцінки останньої можливим є управління ризиками підприємств у галузі виробництва харчових продуктів в Україні. Зростаюча роль конкурентності харчової продукції також зумовлює актуальність дослідження оцінки якості та безпечності харчової продукції в Україні.

Угода про асоціацію України з Європейським Союзом формує для України нові можливості. Завдяки цьому українські підприємства отримують доступ до новітніх рішень та ідей у сфері технологій, управління та маркетингу. Це підвищить їх конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішніх ринках. Оператори ринку, які працюють із дотриманням усіх норм законодавства, зацікавлені у впровадженні європейських стандартів, адже це відкриє для них нові ринки збуту продукції [1].

Відповідно до даних Міністерства аграрної політики та продовольства України у січні-листопаді 2017 р. частка експорту продукції аграрного сектору у загальному експорті країни становила 41,5 %, експорт – 16395,9 млн. дол. США, що зріс на 119,5 % порівняно з 2016 р., а питома вага продукції становила 79,9 % у зовнішній торгівлі України [23]. Тому актуальність оцінки якості та безпечності харчової продукції за вимогами ЄС для українських експортерів та держави в цілому набуває особливої актуальності.

Відповідно до Постанови ЄС 178/2002 [14] «харчовий продукт» (чи «харчові продукти») означає будь-яку речовину або виріб, так чи інакше оброблений, частково оброблений чи необроблений, призначений, чи попередньо спрямований, для споживання людьми. «Харчовий продукт» включає напої, жувальну гумку і будь-які матерії, включаючи воду, попередньо змішану з харчовим продуктом протягом його виробництва, підготовки чи обробки.

Відповідно до Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» 771/97-вр від 05.07.2017 [18] «харчовий продукт – речовина або продукт (неперероблений, частково перероблений або перероблений), призначені для споживання людиною. До харчових продуктів належать напої (в тому числі вода питна), жувальна гумка та будь-яка інша речовина, що спеціально включена до харчового продукту під час виробництва, підготовки або обробки.

Термін «харчовий продукт» не включає:

- корми;
- живих тварин, якщо вони не призначені для розміщення на ринку для споживання людиною;
- рослини (до збору врожаю);
- лікарські засоби;
- косметичні продукти;
- тютюн і тютюнові вироби;
- наркотичні і психотропні речовини у межах визначень Єдиної Конвенції ООН про наркотики 1961 р. і Конвенції ООН про психотропні речовини 1971 р.;
- залишки та забруднюючі речовини [18].

Можемо зробити висновок, що законодавство ЄС та України аналогічним чином визначає зазначені вище поняття.

У Законі України «Про безпечність та якість харчових продуктів» [13] якість харчового продукту визначається як ступінь досконалості властивостей та характерних рис харчового продукту, які здатні задовольнити потреби (вимоги) та побажання тих, хто споживає або використовує цей харчовий продукт.

Усі товари, які імпортуються на митну територію ЄС в обов'язковому порядку повинні відповідати усім вимогам Європейського Союзу, спрямованим на забезпечення захисту споживачів. Ці вимоги суттєво різняться у залежності від конкретного товару, але у цілому можуть бути згруповані за такими напрямками [12]:

1. Технічні вимоги.
2. Екологічні вимоги.
3. Вимоги у сфері санітарних та фітосанітарних заходів.

Крім того, до певних видів продукції на рівні ЄС встановлюються маркетингові стандарти, а також застосовуються імпорту обмеження, що також можуть розглядатися як механізми захисту внутрішнього ринку від імпортованих товарів, якість і безпека яких не відповідає вимогам Євросоюзу [12].

Сіднева Ж.К. та Рибачук-Ярова Т.В. [22] зазначають, що виробництво високоякісних та екологічно безпечних продуктів харчування потребує ефективного динамічного розвитку галузей харчової та переробної промисловості, який передбачає впровадження нових інноваційних технологій світового рівня для виробництва продукції високої якості, оновлення матеріально-технічної бази підприємств, раціональне використання наявного виробничого потенціалу і впровадження принципово нового технологічного обладнання та устаткування, покликаних гарантувати збереження цінних властивостей сировини та підвищувати якість готової продукції.

Ще одним прикладом необхідності впровадження оцінки якості та безпечності харчової продукції слугує зростаючий експорт харчової продукції. Відтак, за січень-жовтень 2017 р. збільшився експорт какао та шоколаду на 35%, порівняно з 2016 р. та становив \$ 25,3 млн. Тому вступ в дію з 1 січня 2018 р. в Україні нових вимог до виробів з какао та шоколаду стане позитивним кроком для забезпечення зростання попиту та експорту української продукції [11]. Виробники харчових продуктів зацікавлені у додержанні законодавства та здійсненні заходів для покращення контролю за якістю харчових продуктів, сировини та виробничих потужностей.

У ЄС основним документом, де наведено вимоги до систем забезпечення продовольчої безпеки є: Постанова (ЄС) № 178/2002 «Про встановлення загальних принципів та вимог законодавства щодо харчових продуктів, створення Європейського органу з безпеки харчових продуктів та встановлення відповідних процедур у цій галузі» [14], або «Загальний харчовий закон». Постанова є основою для забезпечення високого рівня захисту здоров'я населення й інтересів споживачів щодо харчових продуктів, зокрема, приймаючи до уваги розходження в постачанні харчових

продуктів, включаючи традиційні продукти, поки забезпечується ефективне функціонування внутрішнього ринку.

Викладені принципи базуються на детальному аналізі ризиків, повній відповідальності виробників, можливості відстеження походження харчових продуктів на усіх стадія їх виробництва, переробки та реалізації, а також на широкому впровадженні принципів НАССР (Hazard Analysis and Critical Control Points – науково-обґрунтована система, що дає змогу гарантувати виробництво безпечної продукції шляхом ідентифікації і контролю небезпечних чинників) [5].

Європейський Союз надає допомогу Державній Службі України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів у вдосконаленні системи контролю безпечності харчових продуктів в Україні за принципом «від лану до столу». Проект ЄС надає допомогу в гармонізації відповідного законодавства України із законодавством ЄС, а також створенні та запровадженні правового клімату, який сприятиме виробництву безпечних харчових продуктів і кормів та покращить експортні можливості для українських виробників. Головна мета Проекту – сприяння вдосконаленню системи контролю безпечності харчових продуктів в Україні за принципом «від лану до столу» шляхом приведення законодавства, інституційної інфраструктури та системи державного контролю України у відповідність до регуляторної та адміністративної політики і практик ЄС [20].

Сьогодні в ЄС активно використовується Система швидкого оповіщення для непродовольчих небезпечних продуктів RAPEX – це система швидкого оповіщення ЄС, яка сприяє швидкому обміну інформацією між державами-членами та Комісією щодо заходів, спрямованих на запобігання або обмеження збуту або використання продуктів, що створюють серйозний ризик для здоров'я та безпеки споживачів, за винятком продуктів харчування, фармацевтичних та медичних пристроїв, іншими механізмами. З 1 січня 2010 р. щодо товарів, що підпадають під регулювання гармонізації ЄС, система також сприяє швидкому обміну інформацією про продукти, що створюють серйозний ризик для здоров'я та безпеки професійних користувачів, а також тих, які створюють серйозний ризик для інших суспільних інтересів, захищених через відповідне законодавство ЄС (наприклад, охорона навколишнього середовища та безпеки). Обидва заходи, впорядковані національними органами влади, а про заходи, які добровільно приймаються виробниками та дистриб'юторами [26]. На нашу думку, імплементація та функціонування подібної системи в Україні відбується через кілька років.

Сьогодні в ЄС також діє система управління безпечністю харчових продуктів на принципах системи контролю за безпекою харчової продукції системи аналізу ризиків НАССР, що визнана найнадійнішою системою в світі, яка запобігає виробництву небезпечних харчових продуктів. З її поступовим запровадженням рівень захищеності українського споживача зростатиме [21].

Щодо функціонування в Україні вище зазначених систем, які б забезпечили оцінку якості та безпеч-

ності харчової продукції, то 20 вересня 2014 р. вступив в дію новий закон «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» [18], положення якого набирають чинності поступово. На разі можна говорити про перехідний період запровадження принципів нової НАССР.

За даними облдержадміністрацій, станом на 17 вересня 2014 р. в Україні впроваджено системи управління якістю та безпечністю харчових продуктів на 574 підприємствах харчової та переробної промисловості. Також розпочато роботу щодо їх впровадження ще на 97 підприємствах, що в цілому складає 22 % від загальної кількості підприємств. Розроблено 728 стандартів, з яких 319 гармонізовано. Це означає, що рівень впровадження гармонізованих стандартів становить 43,8 %. В той же час, в рамках ЄС діють Європейські стандарти (код EN), що запроваджуються в державах-членах ЄС шляхом надання їм статусу національних. Розробка таких стандартів проводиться тільки у тому разі, коли обставини не надають можливості повного узгодження із стандартами ISO або ж такі відсутні. Наразі із 157 стандартів гармонізовано 63 (рівень впровадження складає 42%) [11].

Наприклад, з вересня 2016 р. усі підприємства, що є виробниками продукції, повинні запроваджувати гігієнічні вимоги, що становлять невід'ємну частину та основу процедур, які базуються на системі НАССР.

Першими на НАССР звернули увагу експортери продуктів харчування, які почали виводити свої товари на європейські ринки. Держава відреагувала, і 1 жовтня 2012 р. наказом Мінагрополітики № 590 було затверджено «Вимоги щодо розробки, впровадження та застосування постійно діючих процедур, заснованих на принципах Системи управління безпечністю харчових продуктів (НАССР)». А 20 вересня 2016 р. набув чинності розділ VII Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів». В ньому вже сказано конкретно: у всіх операторів ринку харчових продуктів мають бути принаймні програми-передумови впровадження системи НАССР. І встановлені терміни – 3 роки з моменту набрання чинності цієї норми, тобто до 20 вересня 2019 р.. Втім, цей термін – дедлайн для усіх операторів ринку, водночас саме впровадження буде відбуватися у декілька етапів.

З вересня 2017 р. усі процедури, які базуються на принципах НАССР, є обов'язковими для потужностей підприємств, які проводять діяльність та виробляють харчову продукцію, в складі яких містяться не переробні інгредієнти тваринного походження (риба, молоко, яйця, сире м'ясо тощо). Ця вимога, наприклад, стосуватиметься потужностей з розбирання м'яса, молокопереробних підприємств, ковбасних цехів, закладів, які використовують сирі яйця, тощо. З 20 вересня 2018 р., ця вимога буде поширюватися на потужності, які здійснюють діяльність з харчовими продуктами, у складі яких відсутні необроблені інгредієнти тваринного походження. З 20 вересня 2019 р. ця вимога пошириться на малі потужності (постачають продукт кінцевому споживачу, персонал менше 10 осіб, площа – 400 кв. м або потужності, які не

постачають продукти кінцевому споживачу, з персоналом менше 5 осіб) [1].

За даними Державної споживчої служби, в Україні НАССР діє на 362 об'єктах у 2017 р., які належать до першої «хвилі» впровадження. Водночас, тих, котрі підпадають під цю категорію (але на 20 липня ще не впровадили), – 867 об'єктів. Тобто за два місяці до закінчення терміну впровадження понад дві третини підприємств досі не виконали норму закону [6].

На сьогодні в Україні фактично відсутня система контролю, яка може бути аналогом європейській, тому можна говорити про певні ризики для країн ЄС щодо імпорту країнами української продукції, що є стримуючим фактором для розвитку економіки України. Тому вітчизняні виробники через відсутність повноцінного законодавства та відповідності процедур перевірки на безпечність продуктів не можуть набути статусу європейського постачальника [1].

Відповідно до Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» 771/97-вр від 05.07.2017 п. 3. [18] державний контроль України здійснюється із застосуванням актів державного контролю. Акт державного контролю має містити перелік питань для перевірки виконання вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів. Кожне питання, що стосується перевірки, повинно містити посилання на вимогу нормативно-правового акту (статтю, пункт, підпункт, абзац тощо), яка підлягає виконанню (дотриманню).

Також законодавством встановлено вичерпність переліку питань щодо безпечності продукції, тому це сприятиме обізнаності операторів ринку та унеможливить здійснення не відповідних законодавству заходів з боку органів державного контролю.

Позитивним фактом у імplementації законодавства України відповідно до вимог ЄС можна вважати накази: Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження форми акту, складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного контролю стосовно додержання операторами ринку гігієнічних вимог щодо поводження з харчовими продуктами» з0358-17 від 06.02.2017 [17] та Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження форми акта, складеного за результатами державного аудиту щодо додержання операторами ринку вимог законодавства стосовно постійно діючих процедур, що засновані на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках» №41 від 06.02.2017 [16]. Документами передбачено форму акту для проведення планового заходу контролю та встановлено перелік питань щодо проведення державного контролю стосовно суб'єктів господарювання з високим, із середнім та незначним ступенем ризику, зокрема питань, які стосуються ведення записів, вимог до приміщень, транспортних засобів, виробничих потужностей, рухомих та нерухомих потужностей, обладнання та інвентарю, до поводження з відходами, вимоги до поставки води, гігієни персоналу, харчових продуктів та їх пакування термічної обробки. Вважаємо, що відкритий доступ

фізичних та юридичних осіб позитивно вплине на дотримання безпечності харчової продукції. Підприємства будуть обізнаними у вимогах до безпеки, а, отже, забезпечити їх виконання стане простіше.

Однією з переваг перевірки також можна вважати оцінку на основі них дотримання законодавства з безпечності харчової продукції оператор ринку. При цьому методи імplementації законодавства підприємства зможуть обрати самі. Це суттєво впливатиме на рівень корупції при здійсненні контролю та розширить відповідальність власників підприємств.

При цьому також можемо відмітити позитивний наслідок для споживачів продукції, адже тепер контролю відбудуватиметься не за кінцевим результатом, а за процесами виробництва харчової продукції. Такий контроль забезпечить найвищий рівень гарантії безпеки продуктів, адже зафіксувати порушення та невідповідність вимог законодавства на етапі готовності продукції дуже складно. Таким чином, можемо говорити про скорочення ризику потрапляння до споживачів небезпечної продукції.

В ЄС на разі діє аналогічне оцінювання продукції, тому впровадження його в Україні позитивно відобразиться на експорті продукції для вітчизняних підприємств.

Таким чином, можемо говорити про те, що перші кроки до гармонізації законодавства України зроблена, але для повноцінної оцінки відповідності та безпечності потрібно прийняти законопроект щодо державного контролю, який був першим етапом у запровадженні реформ у сфері безпечності харчової продукції.

Одним з позитивних моментів у імplementації законодавства відповідно до вимог ЄС можемо також вважати роботу Державної продовольчої споживчої служби в режимі відео конференцій із представниками Єврокомісії над узгодженням питань двосторонньої торгівлі та погодженням сертифікатів на ряд харчових продуктів [24].

Верховна Рада України ухвалила Закон «Про безпечність та гігієну кормів» [25], який було розроблено народними депутатами і за активної участі фахівців Державної продовольчої споживчої служби та експертів Проекту Європейського Союзу «Вдосконалення системи контролю безпечності харчових продуктів в Україні» та Офісу підтримки реформ при Міністерстві аграрної політики, на виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Новий закон запроваджує вимоги, необхідні для отримання безпечних кормів. Тепер кожний оператор ринку кормів (окрім первинного виробництва) повинен впровадити на своїх підприємствах систему НАССР, а також систему простежуваності продукції чи її інгредієнтів за принципом «крок вперед – крок назад». Для запобігання введенню в оману інших операторів ринку чи кінцевого користувача, запроваджуються чіткі вимоги щодо маркування на всіх етапах виробництва та обігу кормів [25].

Також позитивним фактом можна вважати прийняття Верховною Радою України Закону «Про державний контроль, що здійснюється з метою перевірки відповідності законодавству про безпечність та якість харчових продуктів і кормів, здоров'я та благопо-

луччя тварин» №2042-19 18.05.2017, що набирає чинності з 04.04.2018 [15]. Закон визначає правові та організаційні засади державного контролю, що здійснюється з метою перевірки дотримання операторами ринку законодавства про харчові продукти, корми, здоров'я та благополуччя тварин, а також законодавства про побічні продукти тваринного походження

під час ввезення (пересилання) таких побічних продуктів на митну територію України.

Для подальшого вдосконалення оцінки якості та безпечності харчової продукції потрібно здійснювати заходи як на державному рівні, що стосуються насамперед законодавчого регулювання державного контролю, забезпечення його простоти, прозорості та недоторканості, так і на рівні підприємства (рис. 1).

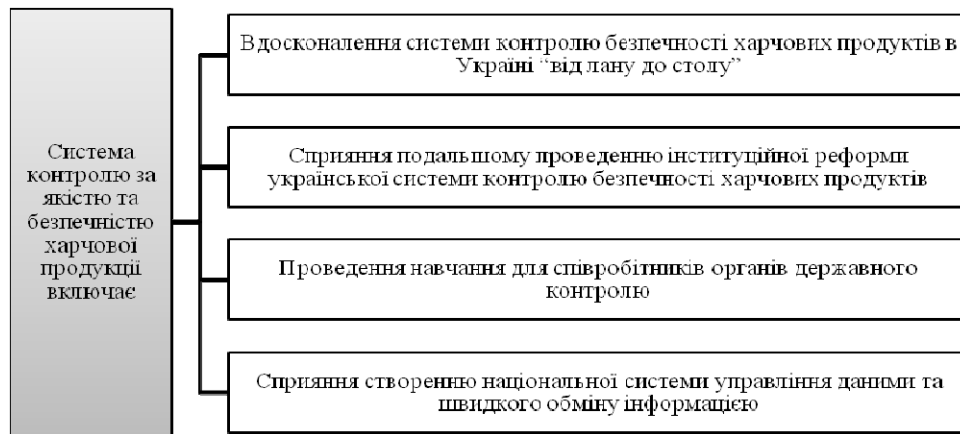

Рис. 1. Заходи для вдосконалення оцінки якості та безпечності харчової продукції за вимогами ЄС [складено автором на основі [20]]

Відповідно до рис. 1 в Україні необхідно [20]:

- наблизити систему до відповідних європейських та міжнародних стандартів, залучаючи приватний сектор та представників громадськості;

- реалізовувати подальше узгодження законодавства України у сфері безпеки харчових продуктів "від лану до столу" із законодавчою базою ЄС;

- сприяти створенню національної системи управління даними та швидкого обміну інформацією (повідомлення про ризики) для харчових продуктів та кормів, яка б мала характеристики, подібні до RASFF (система швидкого оповіщення про харчові продукти та корми у ЄС);

- сприяти оптимізації мережі національних референс-лабораторій та лабораторій офіційного контролю, забезпечення відібраних за стратегічним розташуванням лабораторій новим устаткуванням, програмним та технічним забезпеченням;

- сприяти створенню національних систем управління даними та інформаційних систем для лабораторій, органів державного контролю, а також отримання та обробки даних про імпорт та експорт;

- здійснити модернізацію навчальної програми та системи безперервного професійного розвитку.

Підвищення якості вітчизняної харчової продукції на основі зазначених заходів сприятиме зростанню конкурентної спроможності та створить додаткові умови для розвитку аграрного ринку України та експорту продукції, полегшить оцінку її якості та безпеки.

Також необхідними заходами на рівні підприємства щодо забезпечення якості та безпечності харчової продукції за вимогами ЄС мають бути [6]:

- створення спеціальної групи співробітників для впровадження та розробки плану НАССР. Вона має

складатися з осіб, котрі представляють різні підрозділи, від роботи яких залежить безпечність продуктів (включно з керівниками), та які мають знання про харчові продукти, технологічні процеси і відповідний досвід роботи. Також доцільно залучити іноземних експертів, що вже мають досвід розробки таких планів;

- потрібно забезпечити функціонування на підприємстві хоча б однієї групи, що пройшла спеціальне навчання з використання НАССР;

- потрібно забезпечити належне планування виробничих, допоміжних та побутових приміщень для уникнення перехресного забруднення;

- мають бути дотримані вимоги до стану приміщень, обладнання, проведення ремонтних робіт, технічного обслуговування обладнання, калібрування тощо, а також заходи щодо захисту харчових продуктів від забруднення та сторонніх домішок;

- вимоги до планування і стану комунікацій – вентиляції, водопроводів, електро- та газопостачання, освітлення тощо;

- потрібно забезпечити на підприємствах безпечність води, льоду, пари, допоміжних матеріалів для переробки (обробки) харчових продуктів, предметів та матеріалів, які контактують із харчовими продуктами;

- забезпечити чистоту поверхонь (процедури прибирання, миття і дезінфекції виробничих, допоміжних і побутових приміщень та інших поверхонь);

- ще одна важлива умова якості та безпечності – забезпечення здоров'я та гігієна персоналу;

- захист продуктів від сторонніх домішок;

- поводження з відходами виробництва та сміттям, їх збір та видалення з потужності;

- контроль за шкідниками, визначення виду, запобігання їхній появі, засоби профілактики та боротьби;
- зберігання та використання токсичних сполук і речовин;
- специфікації (вимоги) до сировини та контроль за постачальниками; зберігання і транспортування;
- контроль за технологічними процесами;
- маркування харчових продуктів та поінформованість споживачів.

ВИСНОВКИ

Таким чином, можемо констатувати факт поступового поетапного впровадження вимог ЄС щодо оцінки якості та безпечності харчової продукції в Україні. Про це свідчить низка зміни у основні закони України, прийняття наказів щодо проведення державного контролю, вступ в дію та затвердження законопроектів, які раніше можна було вважати прогалинами українського законодавства. Українські підприємства в основному дотримуються якості харчової продукції. Щодо безпечності, то ситуація складніша. Зростаючий експорт харчової продукції зумовлює необхідність активнішої імплементації законодавства, адже наразі країні ЄС з обережністю ставляться до української продукції, що спричиняє важкість експортних операцій для вітчизняних виробників. Тому для покращення оцінки якості та безпечності харчової продукції, що є фактором конкурентної спроможності українських товарів, потрібно вирішити ряд завдань на державному рівні та на рівні підприємств в тому числі.

Список використаних джерел

1. Акуленко Л. Безпечна їжа. Як в Україні гарантуватимуть європейську якість продуктів / Л. Акуленко, Ю. Оглашений // Міжнародна безпека та євроінтеграція України. – 2017. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/04/13/7064460/>
2. Безпечність та якість харчової продукції [Текст] / Т. Бубела, О. Воробець // Вимірювальна техніка та метрологія: міжвідом. наук.-техн. зб. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. Політехніка»; відп. ред. Б.І. Стадник. – Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львів. політехніка», 2005. – С. 139-144.
3. Безродна С.М. Оцінка якості продукції та послуг на підприємствах ресторанного господарства / С.М. Безродна // Інноваційна економіка. – 2013. – Випуск №6. – С. 252-254. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_6_61.
4. Белінська С. Концептуальні засади гарантій безпечності харчових продуктів / С. Белінська, Н. Орлова, Ю. Мотузка // Товари і ринки. – 2011. – Випуск № 1. – С. 176-182. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tovary_2011_1_26.
5. Грибанова К.О. Оцінка якості і безпечності харчової продукції за вимогами ЄС на прикладі м'ясо-молочної галузі / К.О. Грибанова, Н.Л. Козелло // Мехатронні системи і комп'ютерні технології. – 2017. – С. 286-287.
6. Два роки деєлайну: що потрібно зробити АПК для переходу на систему НАССР. – Електронний ресурс. – Режим доступу:

<https://agropolit.com/spetsproekty/318-dva-roki-dedlaynu-scho-potribno-zrobiti-apk-dlya-perehodu-na-sistemu-haccp>

7. Крисанов Д.Ф. Система гарантування безпечності та якості харчової продукції в Україні: ретроспектива реформування та рівень сформованості у європейському вимірі / Д.Ф. Крисанов // Економіка харчової промисловості. – 2013. – Випуск № 4. – С. 5-12. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2013_4_2.

8. Крисанов Д.Ф. Якість і безпечність харчової продукції / Д.Ф. Крисанов // Економіка і прогнозування. – 2010. – Випуск № 3. – С. 103-119. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2010_3_11

9. Крисанов Д.Ф. Детермінанти якості й безпечності харчової продукції та мінімізація впливу факторів ризику / Д.Ф. Крисанов // Продуктивні сили і регіональна економіка. – 2008. – Ч. 1. – С. 249-261.

10. Лозинська І.В. Контроль якості продукції тваринництва в контексті підвищення конкурентноздатності вітчизняного товаровиробника / І.В. Лозинська // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. – 2012. – Випуск № 3. – С. 85-89. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2012_3_19

11. Міністерство аграрної політики та продовольства України. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/uk/node/14539>.

12. Основні вимоги законодавства ЄС до безпеки та якості товарів. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/Ukraine++EU+export-import+helpdesk+/Non-tariff+regulation/Zagalny+vymogi+CC+do+importovanih+tovariv>

13. Про безпечність та якість харчових продуктів. Закон України № 1602-VII від 22.07.2014. – Електронний ресурс. – Режим доступу: rada.gov.ua

14. Про встановлення загальних принципів та вимог законодавства щодо харчових продуктів, створення Європейського органу з безпеки харчових продуктів та встановлення відповідних процедур у цій галузі. Постанова (ЄС) № 178/2002. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.eu-ua.org/wp-content/uploads/2017/04/es178-2002.pdf>

15. Про державний контроль, що здійснюється з метою перевірки відповідності законодавству про безпечність та якість харчових продуктів і кормів, здоров'я та благополуччя тварин. Закон України №2042-19 18.05.2017, що набирає чинності з 04.04.2018. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2042-19/conv>

16. Про затвердження форми акта, складеного за результатами державного аудиту щодо додержання операторами ринку вимог законодавства стосовно постійно діючих процедур, що засновані на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України №41 від 06.02.2017. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0357-17>

17. Про затвердження форми акта, складеного за результатами проведення планового (позапланового)

заходу державного контролю стосовно додержання операторами ринку гігієнічних вимог щодо поводження з харчовими продуктами. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України №z0358-17 від 06.02.2017. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0358-17/conv>

18. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів. Закон України №771/97-вр від 05.07.2017. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/771/97-вр>

19. Про прийняття за основу проекту Закону України про безпечність та гігієну кормів. Постанова ВРУ №2201-19 від 14.11.2017. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2201-19/conv>

20. Проект ЄС «Вдосконалення системи контролю безпечності харчових продуктів в Україні». Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.consumer.gov.ua/>

21. Пшенична Т.М. Проблеми якості та безпечності харчових продуктів в контексті забезпечення імплементації економічної частини угоди про асоціацію України з ЄС / Т.М. Пшенична, Ю.В. Кирилюк //

Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – с. 146-149.

22. Сіднева Ж.К. Проблеми якості і безпечності харчових продуктів в контексті забезпечення продовольчої безпеки / Ж.К. Сіднева, Т.В. Рибачук-Ярова // Національний інститут харчових технологій. – 2015. – с. 1-11. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/15763/1/4.problemu.pdf>

23. Стан агропромислового комплексу у січні-листопаді 2017 року. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/system/files/Стан%20АПК%2011%20міс%202017.pdf>

24. У Держпродспоживслужбі обговорили із представниками бізнесу наближення українського законодавства до норм ЄС. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/uk/node/25126>.

25. Ухвалений закон про корми – важлива ланка харчового ланцюга «від лану – до столу». – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/uk/node/25113>

26. Rapid Alert System for non-food dangerous products [Electronic resource]. Access mode: http://ec.europa.eu/consumers/archive/safety/rapex/index_en.htm